

Muizenonderzoek Eertmansweg te Weerselo

In het kader van de Flora- en faunawet.

In opdracht van:

Eelerwoude

Colofon

© Regelink Ecologisch Onderzoek, Rheden

Tekst, foto's en samenstelling	E.K.M. Kuijs
In opdracht van	Eelerwoude
Naam opdrachtgever	Dhr. F. Koop
Rapportnummer	RA09140-02
Status rapport	Definitief
Datum oplevering rapport	28 december 2009
Aantal pagina's	20
Collegiale toets	Voorletters Achternaam
Wijze van citeren	Kuijs, E.K.M., 2009. Muizenonderzoek Eertmansweg te Weerselo In het kader van de Flora- en faunawet. Regelink Ecologisch onderzoek, Rheden.

Regelink Ecologisch onderzoek
Heuvenseweg 13
6991 JE Rheden
06-55738510
ecologischonderzoek@regelink.net
www.ecologischonderzoek.regelink.net

Lid van het Netwerk Groene Bureaus

Inhoudsopgave

1. Inleiding.....	4
1.1. Aanleiding.....	4
1.2. Doel.....	4
2. Flora- en faunawet.....	5
2.1. Verbodsbepalingen.....	5
2.2. Algemene maatregel van Bestuur.....	6
2.3. Gedragcodes.....	7
3. Werkwijze en inspanning.....	8
3.1. Volledigheid inventarisatie.....	8
4. Onderzoeksgebied.....	9
5. Resultaten.....	16
6. Ingreep & Toetsing Flora- en faunawet.....	18
7. Conclusies en aanbevelingen.....	19
8. Literatuur.....	20

1. Inleiding

1.1. Aanleiding

De Gemeente Weerselo is voornemens om in het onderzoeksgebied Eertman-Noord te Weerselo woningen te bouwen.

Gezien nationale en internationale regelgeving is het noodzakelijk onderzoek te doen naar beschermde flora en fauna. Om goede mitigerende en compenserende maatregelen op te kunnen stellen is het noodzakelijk te weten welke flora en fauna potentieel voorkomen op onderhavig onderzoeksgebied.

Derhalve heeft Regelink Ecologisch onderzoek, in opdracht van Eelerwoude, onderzoek naar muizen uitgevoerd.

1.2. Doel

Met het uitvoeren van dit soortgericht onderzoek worden de volgende vragen beantwoord:

- Welke soorten muizen komen voor binnen het onderzoeksgebied?
- Wordt bij uitvoer van de ingreep (mogelijk) de Flora- en faunawet overtreden?
- Hoe kan een (mogelijke) overtreding van de Flora- en faunawet voorkomen worden?

2. Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet is de soortgerichte implementatie van de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn en bundelt de bepalingen die voorheen in verschillende wetten waren opgenomen: Vogelwet 1936, Jachtwet, Natuurbeschermingswet (hoofdstuk V: soortenbescherming), Nuttige Dierenwet 1914 en de Wet Bedreigde uitheemse dier- en plantensoorten. De Flora- en faunawet beschermt in beginsel soorten.

Activiteiten waarbij schade gedaan wordt aan beschermde dieren of planten zijn verboden. Tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het "nee, tenzij"-principe). Het is dan ook altijd zaak dat, waar mogelijk, activiteiten zonder schade aan beschermde dieren en planten uitgevoerd worden.

De wet erkent de intrinsieke waarde van het in het wild levende dier. In de wet is dan ook een zorgplicht opgenomen: iedereen moet 'voldoende zorg' in acht nemen voor alle in het wild voorkomende dieren en planten (en dus niet alleen de beschermde) en hun leefomgeving.

2.1. Verbodsbepalingen

De Flora- en faunawet kent, naast de zorgplicht, een aantal verbodsbepalingen welke relevant zijn voor onderhavige toetsing, dat zijn:

Artikel 8

Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Artikel 9

Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Artikel 10

Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.

Artikel 11

Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Artikel 12

Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

2.2. Algemene maatregel van Bestuur

Op 23 februari 2005 is de zo genaamde “AmvB art. 75” van de Flora- en faunawet in werking getreden. In dit besluit is een vrijstelling voor specifieke activiteiten en soorten geregeld. Tevens introduceert de AmvB de gedragscode.

De AmvB verdeelt alle beschermde soorten (op uitzondering van de vogels) in drie tabellen. De meer algemeen voorkomende beschermde soorten staan in tabel 1, de overige beschermde soorten staan in tabel 2 en de strikt beschermde soorten staan in tabel 3. Voor de vogelsoorten geldt een andere regeling.

Tabel 1

Voor soorten die opgenomen zijn in tabel 1 geldt een algehele vrijstelling wanneer de werkzaamheden vallen onder:

- bestendig beheer en onderhoud, ook in landbouw en bosbouw
- bestendig gebruik
- ruimtelijke ontwikkeling en inrichting

Wanneer de werkzaamheden niet onder een van deze categorieën vallen en er is een negatief effect op de soorten uit tabel 1, dan dient een ontheffing aangevraagd te worden. Deze wordt dan, door bevoegd gezag, onderworpen aan een lichte toets. Het toetsingscriterium daarbij is of de gunstige staat van instandhouding van de soort niet in het geding is of de activiteit een redelijk doel dient.

Tabel 2

De soorten zoals opgenomen in tabel 2 zijn strenger beschermd. Hierbij geldt een vrijstelling mits gewerkt wordt volgens een door de minister goedgekeurde gedragscode. Vallen de werkzaamheden niet onder de bij tabel 1 genoemde categorieën of wordt niet gewerkt volgens een gedragscode, dan moet een ontheffing aangevraagd worden. Deze wordt, net als de soorten van tabel 1, onderworpen aan een lichte toets.

Tabel 3

De soorten uit tabel 3 zijn de zwaarst beschermde soorten. Ook wanneer uw werkzaamheden vallen onder een van de bij tabel 1 genoemde categorieën, geldt niet zonder meer een vrijstelling. Enkel bij bestendig beheer en onderhoud is een vrijstelling mogelijk wanneer gewerkt wordt volgens een goedgekeurde gedragscode. Bij negatieve effecten op beschermde soorten die ontstaan bij werkzaamheden die in een van de andere categorieën vallen zijn ontheffingsplichting. Voor het verstrekken van een ontheffing wordt deze onderworpen aan de zware toets, dit houdt in dat:

- Er mag geen andere bevredigende oplossing voor de geplande activiteit zijn;
- De activiteit mag er niet voor zorgen dat er afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort;

- Er moet sprake zijn van een in of bij de wet genoemd belang.
- Bij soorten van Bijlage IV van de Habitatrichtlijn moet tevens sprake zijn van een door de Habitatrichtlijn erkend belang:
 - dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten;
 - de bescherming van flora en fauna;
 - de openbare veiligheid

2.3. Gedragscodes

Werken volgens een gedragscode kan (in enkele gevallen) een vrijstelling van soorten op tabel 2 en tabel 3 geven. Hiervoor dient echter gewerkt te worden volgens een door de minister vastgestelde gedragscode.

Voor meer informatie over de Flora- en faunawet zie de brochure van het ministerie van LNV: Buiten aan werk¹.

1 http://www.minInv.nl/cdlpub/servlet/CDLServlet?p_file_id=14765

3. Werkwijze en inspanning

Van donderdag 12 november tot en met woensdag 18 november is het onderzoeksgebied geïnteriseerd op muizen. Hierbij is gebruik gemaakt van levend vallen, van het type Heslinga en Longworth.

Geïnteriseerd is volgens de door Bergers (1997) beschreven IBN-methode. Deze IBN-methode maakt efficiënt gebruik van tijd en materiaal en geeft een compleet beeld van de voorkomende muizensoorten.

Er is gevangen met 100 muizenvallen, die op iedere vallocatie per twee vallen naast elkaar geplaatst zijn (valparen). De valparen lagen ongeveer tien meter uit elkaar. Deze vallen zijn verdeeld over vijf raaien (Figuur 1). Per raai zijn tien valparen geplaatst, dat neerkomt op 20 vallen per raai.

De vallen zijn geplaatst op locaties waar de grootste kans was dat de veldspitsmuis voor kwam. Het gaat hierbij om vegetatie met polstructuren, enige ruigte en hoogte verschillen.

Op donderdag 12 november zijn de vallen geplaatst. Hierbij waren ze enkel op "safe" gezet. Dit betekent dat muizen de val vrij in- en uit konden lopen en zodoende wennen aan dit nieuw "holletje" in hun territorium.

Op maandag 16 november zijn de vallen 's ochtends gevuld met hooi en op scherp gezet. Om de muizen in leven te houden is tevens voedsel in de vallen gedaan o.a. graan en (speciaal voor de spitsmuizen) meelwormen. Als vocht zijn wortels toegevoegd.

Vervolgens zijn vier controles uitgevoerd, namelijk iedere 12 uur. 's Ochtends als de zon net op was en 's avonds net na de schemering. In de schemering zijn met name ware muizen extra actief. Op deze manier is ervoor gezorgd dat de muizen zo kort mogelijk in de val verblijven.

3.1. Volledigheid inventarisatie

Het aantal raaien dat binnen het onderzoeksgebied geplaatst is, is relatief groot. Aangezien de vallen op de meest geschikte locaties geplaatst zijn kan de inventarisatie als volledig beschouwd worden.

Uiteraard blijft de inventarisatie slechts een steekproef in ruimte en in tijd. Het is dan ook mogelijk dat soorten en functies niet waargenomen zijn, terwijl dat ze (op een ander tijdstip) wel aanwezig zijn. Dit is echter acceptabel, de Flora- en faunawet vraagt een initiatiefnemer om alles te doen wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden.

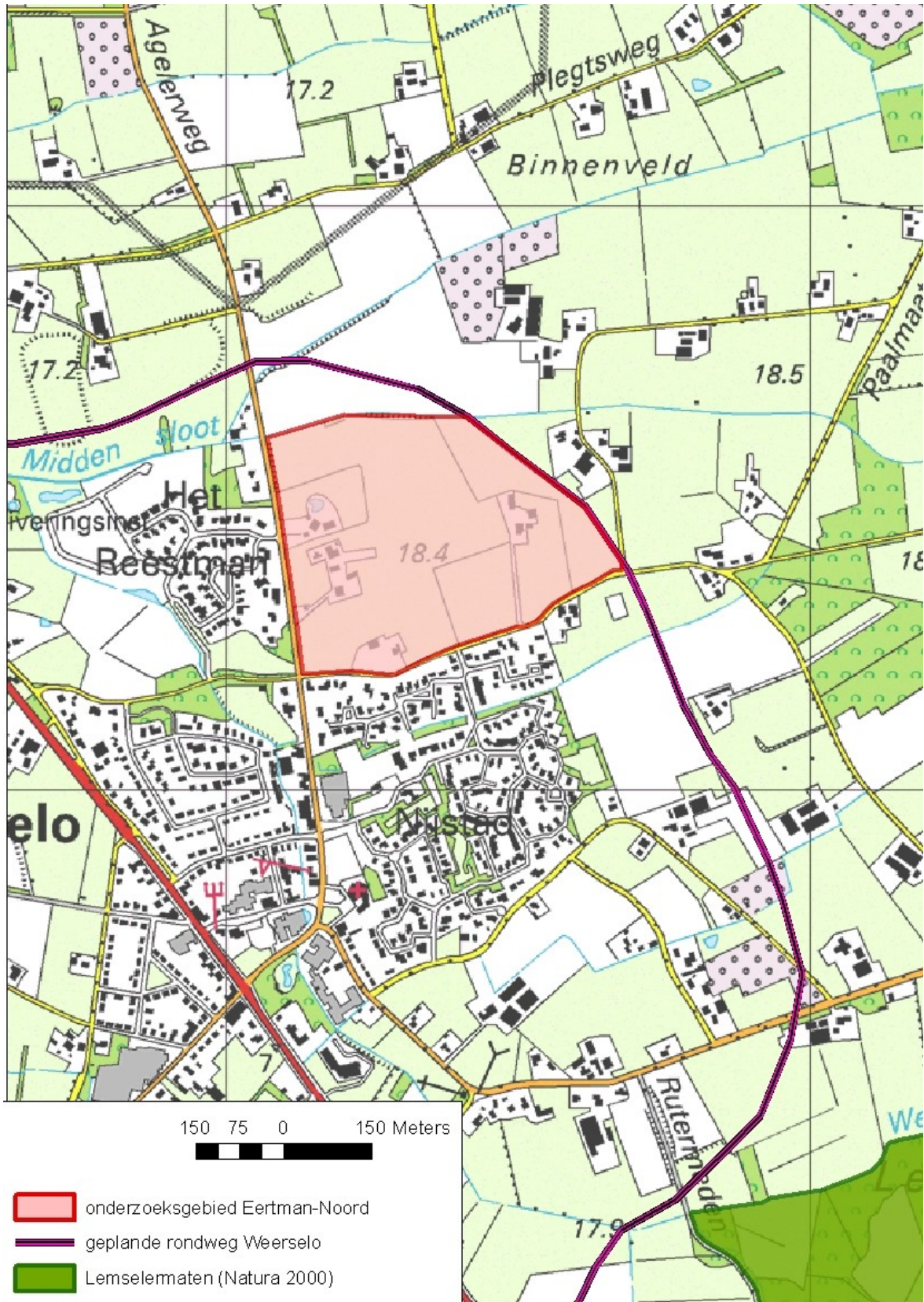
Met de gekozen methode en inspanning is dan ook voldoende invulling gegeven aan artikel 2 (Zorgplicht) van de Flora- en faunawet. Wat betreft het vooronderzoek heeft de initiatiefnemer dan ook gedaan wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden.

4. Onderzoeksgebied

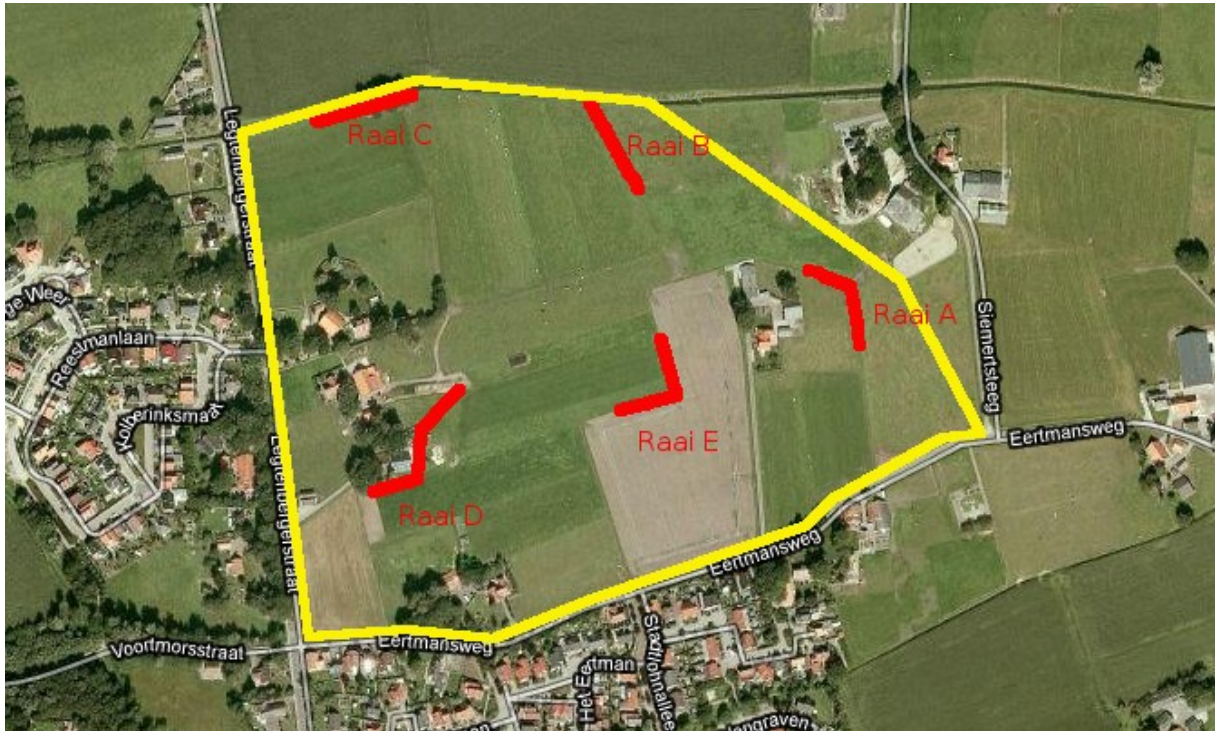
Het onderzoeksgebied is gelegen in het noordoosten van Weerselo in de provincie Overijssel. In figuur 1 is het onderzoeksgebied en reeds bestaande plannen ten opzichte van de omgeving weergegeven. Het onderzoeksgebied wordt aan de zuidzijde begrenst door de Eartmansweg, aan de westzijde door de Legtenbergerstraat, aan de noordzijde door de Middensloot en aan de oostzijde door de reeds geplande rondweg en heeft een oppervlakte van ongeveer 16 hectare. Het grootste gedeelte van het onderzoeksgebied bestaat uit agrarisch grasland waar koeien, schapen en paarden op staan. Ook staan er enkele woningen/ boerderijen met erf waar bosschages staan.

Binnen het onderzoeksgebied zijn de volgende ecotopen aanwezig:

- Droog agrarisch grasland
- Nat agrarisch grasland
- Verschillende met kruiden en grassoorten begroeide greppels
- Ruige rommelhoekjes van landbouwmachines overgroeid met kruiden en struiken
- Plaatsen met langer gras (graspollen), vooral onder prikkeldraad
- Tuinen van bewoners in het onderzoeksgebied
- Ingekuild veevoer
- Oude schuren
- Bossage van redelijk oude eiken
- Smalle ondiepe sloot (<2 meter breed, < 1 meter diep)

Figuur 1: Onderzoeksgebied, figuur afkomstig van Eerlewoude

Figuur 2: De locaties van de Raaien, met geel is de omlijning van het onderzoeksgebied weergegeven. Bron ondergrond: Google Earth

Raai A, in het oosten van het onderzoeksgebied

Deze raai muizenvallen lag ten oosten van de boerderij gelegen in het oosten van het onderzoeksgebied (figuur 2). De vallen staan in en op de rand van een droge greppel, aan de ene kant was agrarisch land waar schapen stonden, de andere kant bestond uit een weide met paarden.

Raai B, haaks op de Midden sloot

Raai B was gelegen in het noorden van het onderzoeksgebied haaks op het beekje de Middensloot (Figuur 2). Het betreft een diepe greppel die ruig begroeid was met braam en verschillende kruiden en grassoorten (figuur 3). De vallen zijn tussen de vegetatie op de rand en in de greppel geplaatst.

Figuur 3: Weergave van raai B, de vallen stonden op de randen in de greppel.

Raai C, langs de Middensloot

Raai C lag in het noorden langs de Middensloot (figuur 2). Parallel, en op een afstand van drie meter van de beek, ligt de afscheiding van agrarisch land waar koeien grazen, met de oever die vooral bestond uit gras. Onder het prikkeldraad stond lang gras en kruidenrijke vegetatie. De raai liep ook langs een groepje oude eikenbomen. Hieronder was het gras vertrappt en lag modder.

Figuur 4: Weergave van raai C, de vallen stonden onder het prikkeldraad.

Raai D, in het oosten rond de middelste boerderij

Raai D is gelegen in het oosten van het onderzoeksgebied rond de middelste boerderij (figuur 2). Het onderzoeksgebied is hier erg gevarieerd, en bestaat uit grasland, kuilhopen, oude schuurtjes, verschillende ruigtes, rommelhoekjes met kruidenrijke vegetatie, landbouwmachines en jonge bomen (figuur 5 en figuur 6). De vallenparen zijn op verschillende plaatsen in en langs deze rommelhoekjes geplaatst.

Figuur 5: locatie waar enkele vallen stonden van raai D.

Figuur 6: locatie waar enkele vallen stonden van raai D.

Raai E, langs de Jonkersvaart

Raai E is gelegen in het midden van het onderzoeksgebied (figuur 2). De vallen zijn onder het prikkeldraad geplaatst waar de vegetatie een stuk hoger was dan er omheen (figuur 7). Aan de westzijde stonden koeien en aan de oostzijde schapen.

Figuur 7: locatie van raai E.

5. Resultaten

Tijdens de muizeninventarisatie zijn vier soorten muizen gevangen, namelijk de bosmuis (*Apodemus sylvaticus*), dwergmuis (*Micromys minutus*), bosspitsmuis (*Sorex ananeus*) en de huisspitsmuis (*Corcidura russula*). In tabel 1 is het totaal aantal gevangen muizen per Raai weergegeven, in tabel 2 is het maximaal aantal gevangen muizen per soort, per raai en per controle weergegeven.

Som - Aantal	Soort				
Raai	Bosmuis	Bosspitsmuis	Dwergmuis	Huisspitsmuis	Totaal Resultaat
A		1			1
B		1	1		2
C				2	2
D	1		2	2	5
E	1			5	6
Totaal Resultaat	2	2	3	9	16

Tabel 1: Totalen gevangen muizen soorten per raai

Som - Aantal	Soort				
	Bosmuis	Bosspitsmuis	Dwergmuis	Huisspitsmuis	
Raai					
A		1			
B		1	1		
C				1	
D	1		1		2
E	1				3
Totaal Resultaat	1	2	1	1	

Tabel 2: Maximaal aantal gevangen muizen per soort, per raai en per controle

Bosmuis

De bosmuis is in totaal 2 keer gevangen. Eén vangst in raai D, en één vangst in raai E.

Aangezien de bosmuis een soort is die gemakkelijk grote afstanden aflegt zegt de vangst van de bosmuis zeer weinig over het habitat.

Bosspitsmuis

De bosspitsmuis is 2 keer gevangen, een keer in raai A en een keer in Raai B. Hoewel de naam doet suggereren komt de bosspitsmuis zoals ook hier blijkt niet alleen voor in het bos.

Dwergmuis

De dwergmuis is in totaal 3 keer gevangen. Eén maal in raai B en 2 maal in raai D.

De dwergmuis houdt zich in het voorjaar en de zomer vooral op in hogere vegetatie zoals riet en andere kruidachtige planten. Hij verplaatst zich dan door van stengel naar stengel te klimmen. Hierbij komt hij zelden op de grond. Pas in het najaar is de dwergmuis ook op de grond aan te treffen. Raai B en D hebben relatief de ruigste en hoogste vegetatie. Het was daardoor te

verwachten dat als de soort gevangen zou worden, dat dit in deze raaien zou zijn.

Huisspitsmuis

De huisspitsmuis is in totaal 9 keer gevangen. 2 keer in raai C, 2 keer in Raai D en 5 keer in raai C. De huisspitsmuis is een soort die van een structuurrijke omgeving houdt. Rommelhoekjes en locaties waar de grond enigszins verstoord is zijn dan ook zijn favoriete plekken.

6. Ingrep & Toetsing Flora- en faunawet

De ingrep bestaat uit de aanleg van een nieuwbouwwijk. De ingrep valt onder de categorie ruimtelijke ontwikkeling en inrichting (zie paragraaf 2.2).

Tijdens de inventarisatie zijn enkel soorten van Tabel 1 waargenomen. Aangezien de ingrep onder de categorie ruimtelijke ontwikkeling en inrichting valt, geldt voor de gevangen soorten een vrijstelling. Wel geldt ten alle tijden de zorgplicht.

7. Conclusies en aanbevelingen

Tijdens de inventarisatie zijn vier soorten muizen gevangen, namelijk de bosmuis, bosspitsmuis, dwergmuis en de huisspitsmuis.

De doelsoort van dit onderzoek de veldspitsmuis is niet gevangen. De veldspitsmuis is enkele jaren geleden wel op twee locaties in Weerselo gevangen (Grontmij, 2005). Het is mogelijk dat de veldspitsmuis, ondanks dat deze niet gevangen is, toch nog voorkomt in het onderzoeksgebied. Echter wordt de kans zeer klein geacht aangezien tijdens onderhavig onderzoek op de meest geschikte locaties gevangen is. Er is gebruik gemaakt van een groot aantal vallen en gewerkt met een geschikte methode (BMI methode) in de meest gunstige periode van het jaar. Met de gekozen methode en inspanning is dan ook voldoende invulling gegeven aan artikel 2 (Zorgplicht) van de Flora- en faunawet. Wat betreft het vooronderzoek heeft de initiatiefnemer dan ook gedaan wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden.

In het gebied waar de nieuwbouwwijk aangelegd wordt is de veldspitsmuis niet gevangen en wordt de kans ook zeer gering geacht dat deze hier wel voorkomt. Uit oogpunt van het voorkomen van muizen in het onderzoeksgebied vind er, bij de aanleg van de nieuwbouwwijk ook zonder ontheffing, geen overtreding van de Flora en Fauna-wet plaats.

8. Literatuur

Bergers, P.J.M., 1997. Kleine zoogdieren inventariseren: het kan efficiënter. Zoogdier 8 (3): 3-7.

Broekhuizen, S. (et al.). 1992. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Utrecht: K.N.N.V.

Heusden, W.R.M., S.J. Vreugdenhil. 2006. Handreiking Flora- en faunawet. Voor werkzaamheden en activiteiten in het kader van bestendig gebruik, bestendig beheer en onderhoud en ruimtelijke inrichting en ontwikkeling. Utrecht: Dienst Landelijk Gebied.

Min. LNV. Brochure: Buiten aan het Werk.